

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU30

Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i brottsbalken. Förslagen syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv. Lagändringarna handlar bl.a. om följande:

- Den som genomför ett samlag eller en annan sexuell handling med ett barn under 18 år och otillbörligt utnyttjar att barnet på grund av t.ex. psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller gärningsmannens auktoritet har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet ska kunna dömas för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn.
- Brottsbeteckningen köp av sexuell tjänst ändras till köp av sexuell handling, och det straffbara området för det brottet och för koppleri utvidgas till att även omfatta handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt.
- Kön läggs till i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid brott som begås med hatbrottsmotiv.
- Nya kvalifikationsgrunder införs för brotten grovt bedrägeri och grov olovlig befattning med betalningsverktyg.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns elva reservationer (S, SD, V, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:124 Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv.

Nio yrkanden i följdmotioner.

Tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden.....	7
Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv	7
Reservationer	21
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S)	21
2. Köp av sexuell tjänst, punkt 2 (V).....	22
3. Barnpornografibrott, punkt 3 (S)	22
4. Barnpornografibrott, punkt 3 (MP).....	23
5. Information om lagändringarna i brottsbalkens straffskärpningsregel, punkt 4 (MP)	24
6. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (S).....	24
7. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (SD).....	25
8. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (V)	26
9. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (MP)	26
10. Arbetet mot den grova brottsligheten, sexuella övergrepp och våld, punkt 6 (SD)	27
11. Rättsväsendets resurser, punkt 7 (SD)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	30
Propositionen	30
Följdmotionerna	30
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:124 och avslår motionerna

2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15,
2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 40,
2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 71,
2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1,
2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 45.1 och
2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 1 (S)

2. Köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och
2024/25:2340 av Ida Ekeröth Clausson och Karin Sundin (båda S)
yrkande 4.

Reservation 2 (V)

3. Barnpornografibrott

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2614 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 8,
2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 3 och
2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

4. Information om lagändringarna i brottsbalkens straffskärpningsregel

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 41 och
2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 5 (MP)

5. Uppföljning och utvärdering m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V),
2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2 och
2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (MP)

6. Arbetet mot den grova brottsligheten, sexuella övergrepp och våld

Riksdagen avslår motion

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 10 (SD)

7. Rättsväsendets resurser

Riksdagen avslår motion

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 11 (SD)

Stockholm den 13 maj 2025

På justitieutskottets vägnar

Teresa Carvalho

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Fredrik Kärrholm (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L) och Mats Hellhoff (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:124 Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner med sammanlagt nio yrkanden har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas även tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Riksdagen har tidigare gjort tillkännagivanden till regeringen som rör brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer. I betänkandet behandlar utskottet även regeringens redovisning av åtgärder med anledning av tillkännagivanden som regeringen anser är tillgodosedda genom förslagen i propositionen eller de andra åtgärder som redovisas där.

Utskottets överväganden

Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om en ändring i ett av förslagen. Riksdagen avslår även motionsyrkanden med hänvisning till att de får anses vara i huvudsak tillgodosedda genom lagförslagen.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om bl.a. köp av sexuell tjänst, barnpornografibrott, information om lagändringarna i brottsbalkens straffskärpningsregel, uppföljning och utvärdering och rättsväsendets resurser.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (S), 4 (MP), 5 (MP), 6 (S), 7 (SD), 8 (V), 9 (MP), 10 (SD) och 11 (SD).

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen i huvudsak följande förslag och bedömningar.

Det straffbara området för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn utvidgas

Det straffbara området bör utvidgas

Regeringen anser att det straffbara området för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn bör utvidgas. Ett barns förmåga att värna sin sexuella integritet kan vara begränsad med hänsyn till bl.a. psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk och gärningspersonens auktoritet. Att genomföra en sexuell handling med ett barn i en sådan situation kan utgöra en allvarlig kränkning, även om barnet har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande.

Regeringen framhåller att utredningen (SOU 2023:80) också redogör för rättspraxis som avser fall som, trots att det förekommer tydliga inslag av utnyttjande av barn som exempelvis mått psykiskt dåligt eller varit i beroendeställning till gärningspersonen, inte är kriminaliserade som våldtäkt eller våldtäkt mot barn i dag. Till detta kommer att övriga nordiska länder har straffbestämmelser som synes gå längre än den svenska regleringen i det avseendet.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen, i likhet med utredningen och en bred majoritet av remissinstanserna, att det straffrättsliga skyddet för barn behöver stärkas i fall av det nu beskrivna slaget.

Straffansvaret för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn utvidgas

Regeringen föreslår att straffansvaret för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn ska utvidgas till att även omfatta gärningar där gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att ett barn under 18 år på grund av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk, gärningsmannens auktoritet eller annars med hänsyn till omständigheterna har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet.

Förslaget innebär att tillämpningsområdet utvidgas till att även omfatta fall där en gärningsperson otillbörligt utnyttjar att ett barn har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet. Bedömningen av om barnets förmåga att värna sin sexuella integritet är nedsatt ska grundas på situationen i dess helhet. De omständigheter som anges i straffbestämmelsen är inte uttömmande, utan även andra omständigheter kan beaktas. Enligt regeringen kan exempelvis svåra hemförhållanden eller ekonomisk utsatthet hos barnet medföra en sådan nedsatt förmåga.

Det ska vara möjligt att döma för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling i fler fall än i dag

Regeringen föreslår att bestämmelsen om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (6 kap. 9 § brottsbalken) inte längre ska vara subsidiär i förhållande till straffbestämmelserna som kommer före den i 6 kap. brottsbalken.

Straffskalan för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, om det inte handlar om mindre grovt brott (6 kap. 9 § andra stycket), är numera strängare än straffskalan för sexuellt utnyttjande av barn (6 kap. 5 §), straffskalan för normalgraden av utnyttjande av barn för sexuell posering (6 kap. 8 §) samt straffskalorna för normalgraden av brotten sexuellt övergrepp och sexuellt övergrepp mot barn (6 kap. 2 och 6 §§). Förslaget innebär dels att det kommer att vara möjligt att döma för brott enligt 9 § och brotten som avses i 1–8 §§ i konkurrens, dels att utgångspunkten blir att det brott som har den strängaste straffskalan tillämpas. Enligt regeringen blir det på så sätt möjligt att döma för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling i fler fall än i dag.

Brottsbeteckningen köp av sexuell tjänst ändras, och det straffbara området för det och för koppleri utvidgas

Köp av sexuella handlingar på distans bör kriminaliseras

Regeringen anser att köp av sexuella handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt, bör kriminaliseras.

Enligt nuvarande 6 kap. 11 § brottsbalken döms den som, i annat fall än som avses förut i 6 kap. brottsbalken, skaffar sig en tillfällig sexuell

förbindelse mot ersättning, för köp av sexuell tjänst till fängelse i högst ett år. Detta gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan än gärningspersonen. Regeringen anför att det finns viss rättslig osäkerhet kring tolkningen av rekvisitet ”sexuell förbindelse” och om köp av sexuell tjänst även omfattar handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt. Vägledande avgöranden på området saknas, och utredningen gör bedömningen att en domstol av legalitetsskäl torde vara förhindrad att i nuläget tillämpa bestämmelsen vid köp av sexuell tjänst som utförs på distans. Mot denna bakgrund kan det enligt regeringen ifrågasättas om den nuvarande regleringen är ändamålsenligt utformad, sett till att utgångspunkten numera är att sexualbrott som begås på distans, såväl mot barn som mot vuxna, kan vara lika allvarliga som sexualbrott som inte sker på distans (prop. 2021/22:231 s. 24).

Regeringen konstaterar att en person som t.ex. utför sexuella handlingar och interagerar med sin publik via en webbkamera i s.k. camshows kan uppleva utsattheten som minst lika stor som vid sexuella handlingar som innefattar fysisk kontakt. Detta bl.a. eftersom köparen i det förstnämnda fallet kan spara materialet och sprida det. I propositionen hänvisar regeringen vidare till att utredningen påpekar att flera myndigheter och organisationer har uppgett att en kriminalisering av köp av sexuella tjänster som utförs på distans skulle vara en naturlig utveckling eftersom gränsen mellan våra ”verkliga” och digitala liv alltmer suddas ut och att det dessutom finns ett praktiskt behov av förändrad lagstiftning.

En utvidgning av det straffbara området och en ny brottsbeteckning

Regeringen föreslår att brottet köp av sexuell tjänst i stället ska benämnas köp av sexuell handling och liksom brottet koppleri ska utvidgas till att även omfatta sexuella handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt.

Straffansvaret bör avse den som förmår en person att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling

Enligt regeringen bör straffansvaret avse den som förmår en person att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling.

När det gäller uttrycket ”sexuell handling” används det i andra bestämmelser i 6 kap. brottsbalken och har en vidare innebörd än ”tillfällig sexuell förbindelse”. Det omfattar t.ex. handlingar som inte kräver fysisk kontakt mellan parterna, som fall då någon onanerar inför någon annan. Att en person visar sig naken eller utför s.k. striptease innebär dock inte i sig att en sexuell handling utförs (prop. 1997/98:55 s. 136 och prop. 2004/05:45 s. 33–34).

Vidare är det enligt regeringen rimligt, i likhet med vad som gäller enligt ett flertal andra bestämmelser i 6 kap. brottsbalken, att det utvidgade straffansvaret för köp av sexuella handlingar som utförs på distans begränsas till fall där det är gärningspersonens agerande som leder till att en sexuell handling mot ersättning utförs. Det bör inte heller enligt det utvidgade straffansvaret göras någon skillnad mellan deltagande i realtid och uppdelade händelseförlopp. Med den utgångspunkten bör det för ansvar i distansfall

krävas att ersättningen har varit en förutsättning för den andra personens utförande av eller deltagande i en sexuell handling. Regeringen anser att kravet på orsakssamband bör uttryckas så att gärningspersonen ska ha "förmått" den andra personen att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling.

Det huvudsakliga syftet ska vara att gärningsmannen ska delta i eller förevisas handlingen

Regeringen anser vidare att avgränsningen mellan det straffbara området och pornografi bör göras genom ett uttryckligt krav på att gärningsmannen ska ha köpt den sexuella handlingen i huvudsakligt syfte att själv delta i handlingen eller att handlingen ska förevisas honom eller henne.

Som skäl för bedömningen anför regeringen i huvudsak följande. Utredningen konstaterar att en gränsdragning mellan pornografi som t.ex. spelas in för distribution till en ospecificerad publik och det utvidgade straffbara området behöver göras. Utredningen föreslår att gränsdragningen ska åstadkommas genom ett uttryckligt krav på att gärningsmannen ska ha köpt den sexuella handlingen "i huvudsakligt syfte" att gärningsmannen ska delta i handlingen eller att handlingen ska visas för gärningsmannen. Förslaget innebär att det krävs avsiktssuppsåt hos gärningsmannen. Regeringen gör ingen annan bedömning än utredningen i denna del. Vad som har varit det huvudsakliga syftet får bedömas från fall till fall, och det avgörande är inte hur verksamheten benämns.

När det gäller köp av pornografiskt material ligger det i sakens natur att köparen ofta agerar i huvudsakligt syfte att bli förevisad materialet. Det som då avgör om köparens handlande omfattas av straffansvar enligt paragrafen är om denne har förmått den andra personen att i det enskilda fallet företa eller tåla en sexuell handling mot ersättning. Att någon köper en film som är förinspelad, betalar för att följa ett konto där det löpande läggs ut pornografiskt material eller på annat sätt tar del av pornografi utan att påverka dess innehåll skulle därför falla utanför det straffbara området. Om den sexuella handlingen i stället har föregåtts av kontakt mellan den som köper och den som utför handlingen, antingen i förväg eller under en liveshow, kan dock det nämnda kravet på orsakssamband vara uppfyllt.

Ett antal remissinstanser ifrågasätter lämpligheten av rekvisitet "i huvudsakligt syfte" och pekar på de betydande tolknings- och tillämpnings-svårigheter som uttrycket kan medföra. En remissinstans förespråkar i stället rekvisitet "i syfte att", som bl.a. finns i bestämmelsen om människohandel (4 kap. 1 § brottsbalken). Regeringen har viss förståelse för dessa synpunkter. Rekvisitet "i huvudsakligt syfte" förekommer inte i någon annan jämförbar straffrättslig bestämmelse, och det finns därför inte några förarbeten eller någon rättspraxis att utgå ifrån när det gäller tolkningen av begreppet. Som anges ovan behöver dock en gränsdragning mellan pornografi som t.ex. spelas in för distribution till en ospecificerad publik och det utvidgade straffansvaret göras. Det utvidgade straffansvaret får inte ges ett så brett tillämpningsområde att det riskerar att inkräkta på det grundlagsskyddade området. Om rekvisitet

”i syfte att” används finns det enligt regeringen en sådan risk. Rekvisitet ”i huvudsakligt syfte” däremot möjliggör för en nyanserad bedömning av handlingens syfte i det enskilda fallet och åstadkommer därmed en lämplig avgränsning av det straffbara området.

I praktiken skulle avgränsningen t.ex. kunna innebära att om en pornografi-producent själv är delaktig i sexuella handlingar inom ramen för egen produktion skulle det huvudsakliga syftet vara att skapa en skildring som ska tillhandahållas allmänheten – inte att gärningsmannen ska delta i eller att handlingen ska visas för honom eller henne. Regeringen kan samtidigt konstatera att den som förmår någon att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling som gärningspersonen själv deltar i normalt sett inte ska kunna undgå straffansvar med hänvisning till att handlingen dokumenterats och att syftet därför varit att producera pornografi och sprida den till allmänheten. Sammantaget anser därför regeringen att den avgränsning som utredningen föreslår är lämplig.

Enligt regeringen bör det av bestämmelsen uttryckligen framgå att både handlingar som gärningsmannen ska ”delta i” och handlingar som ska ”förevisas” gärningsmannen ska omfattas. Detta för att åstadkomma ett straffansvar som även omfattar handlingar utan fysisk kontakt.

Regeringen anför att med ”delta i” avses fall då fysisk kontakt förekommer mellan den som köper den sexuella handlingen och den som erbjuder den. I den delen är ingen inskränkning avsedd i förhållande till dagens reglering. Med ”förevisas” avses enligt regeringen att den sexuella handlingen görs tillgänglig för köparen visuellt, t.ex. genom att den som erbjuder handlingen skickar ett foto eller en film eller företar en särskild handling under en pågående direktströmmad ”show”. En förevisning kan också ske utan användande av något tekniskt hjälpmedel, t.ex. genom att någon på en strippklubb utför en privat show som innehåller sexuella handlingar utan någon fysisk kontakt med köparen. Förmedling av sexuella handlingar endast via ljud eller text omfattas däremot inte. Regeringen anger att det innebär att köp av exempelvis telefonsex eller en sexchatt utan foton eller filmer faller utanför det straffbara området.

Brottsbeteckningen köp av sexuell tjänst ändras till köp av sexuell handling

Som redogörs för ovan föreslås det att kriminaliseringen av köp av sexuell tjänst ändras till att avse köp av sexuell handling. Det bör enligt utredningen komma till uttryck även i brottsbeteckningen. Regeringen instämmer med utredningens förslag om att brottsbeteckningen bör ändras från köp av sexuell tjänst till köp av sexuell handling.

Det straffbara området för koppleri utvidgas

Regeringen föreslår, som redovisats ovan, att brottet koppleri (6 kap. 12 § brottsbalken) ska utvidgas till att även omfatta sexuella handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt. Samma skäl som förts fram för att ändra

bestämmelsen om köp av sexuell tjänst gör sig enligt regeringen även gällande när det gäller det straffbara området för koppleri.

Brottsbeteckningen barnpornografibrott ändras inte

Regeringen bedömer att brottsbeteckningen för barnpornografibrott respektive grovt barnpornografibrott inte bör ändras för närvarande.

Som skäl för bedömningen anför regeringen i huvudsak följande. Det har under relativt lång tid från flera håll framförts att brottsbeteckningen för barnpornografibrott bör ändras. Enligt utredningen är det dock svårt att hitta en alternativ brottsbeteckning som är tillräckligt tydlig när det gäller de olika slags bilder och tänkbara sätt att ta befattning med bilderna som täcks av brottet. Från rättsväsendets myndigheter har det inte heller framförts att brottsbeteckningen leder till några tillämpningsproblem. Ordet barnpornografi har dessutom ett mycket starkt stigma kopplat till sig, och det är därför inte givet att en ändring förtydligar allvaret i brottet. Utredningen anser mot denna bakgrund att brottsbeteckningen inte bör ändras. För det fall en ändring ändå skulle anses påkallad föreslår utredningen brottsbeteckningarna ”sexuell exploatering av barn i bild” och ”grov sexuell exploatering av barn i bild”.

Enligt regeringen framför flera remissinstanser relevanta argument som talar för att brottsbeteckningen bör ändras. Som utgångspunkt bör en brottsbeteckning utformas så att den är kort, informativ och inte förväxlingsbar med andra brottsbeteckningar. Vad gäller det alternativa förslag som utredningen presenterar påpekar en remissinstans att ordet ”sexuell” på samma sätt som ”pornografi” kan ha en positiv konnotation. Även begreppet ”exploatering” kan enligt regeringen leda till tolkningssvårigheter och riskera att föra tankarna till att någon form av vederlag måste erläggas för bilderna. Enligt regeringen är den alternativa brottsbeteckning som utredningen föreslår vidare lång, och tydliggör inte att vissa gärningar avser dokumenterade övergrepp mot barn.

Till detta kommer att det inom EU pågår en förhandling om ett direktiv om ändring av direktiv 2011/93/EU om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och brott som har samband med material med sexuella övergrepp mot barn samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF, COM(2024) 60 final. Inom ramen för den förhandlingen har kommissionen föreslagit att begreppet ”barnpornografi” ska ersättas med ”material med sexuella övergrepp mot barn” (artikel 2.3). Enligt regeringen finns det skäl att avvakta resultatet av förhandlingen.

Mot denna bakgrund delar regeringen utredningens bedömning att brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott inte bör ändras för närvarande. Regeringen avser dock att återkomma i frågan om att ändra brottsbeteckningen på och placeringen av barnpornografibrottet efter att EU-förhandlingarna avslutats.

Kön ska ingå i brottsbalkens straffskärpningsregel för brott med hatbrottsmotiv

Synen på brott som är motiverade av att kränka en person eller grupp på grund av kön behöver skärpas

Enligt regeringen är det ytterst angeläget att bekämpa hat, hot och kränkningar. Det handlar om att säkerställa varje människas rätt till frihet och jämställdhet. Detta gäller oavsett om sådana gärningar sker via internet eller i det verkliga livet. För att samhället ska kunna stå upp för de som utsätts måste lagstiftningen vara ändamålsenligt utformad.

Med hänsyn till utvecklingen när det gäller hat och kränkningar som i synnerhet kvinnor utsätts för på nätet har behovet av ett förstärkt straffrättsligt skydd mot just könsrelaterade brott blivit påtagligt under senare tid. Enligt regeringen har det blivit allt tydligare att den typen av gärningar är ett hot mot demokratin. Den ökade förekomsten av sexualiserad hatretorik mot kvinnor – och den begränsning av yttrandefriheten som sådana kränkningar kan leda till – var också bakgrunden till att den finska regeringen bedömde att det fanns anledning att i den finska strafflagen uttryckligen ange att motiv med avseende på kön är en straffskärpningsgrund, trots att det i dessa fall inte rör sig om angrepp på någon minoritetsgrupp. Regeringen anser att det finns anledning att se särskilt allvarligt på brott där ett motiv har varit att kränka en person eller grupp på grund av kön. Det gäller oavsett om det är fråga om kvinnligt eller manligt kön.

Straffskärpningsregeln för brott med hatbrottsmotiv ändras

Regeringen föreslår att straffskärpningsregeln i brottsbalken om brott som begås med rasistiska och liknande kränkande motiv (29 kap. 2 § 7) ska utvidgas genom att det anges att det är en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet om ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av kön.

Att kön läggs till i straffskärpningsregeln innebär enligt regeringen en tydlig markering från samhället att kränkningar av framför allt misogyna slag är mer straffvärda. Det kan också leda till att könsbaserade motiv uppmärksammas särskilt. Det bör därför uttryckligen anges att det är en försvårande omständighet om ett motiv för brottet har varit att kränka en person eller en grupp på grund av kön.

Regeringen föreslår vidare att begreppet ”könsöverskridande identitet eller uttryck” i samma bestämmelse ersätts med ”könsidentitet eller könsuttryck”.

Nya kvalifikationsgrunder införs för grovt bedrägeri och grov olovlig befattning med betalningsverktyg

Bedrägerier som begås mot äldre och andra särskilt utsatta personer är ett allvarligt problem som måste angripas på flera sätt

Regeringen framhåller att bedrägerier är ett stort och allvarligt samhällsproblem som göder den organiserade brottsligheten. De betalningsbedrägerier som rapporterades till Finansinspektionen uppgick under andra halvåret 2023 till 1,1 miljarder kronor, vilket är den högsta siffra som har uppmätts. Det är kontoöverföringar som står för den övervägande delen av de rapporterade bedrägerierna. Bedrägerier genom social manipulation har ökat mest och drabbar främst äldre personer.

Genom manipulation, t.ex. genom att utge sig för att ringa från en bank eller myndighet, försöker bedragaren få tillgång till personernas bankkonton. Brottsligheten kan ske över telefon eller internet och visar på en hög grad av systematik och förslagenhet hos gärningspersonerna. Regeringen framhåller att Polismyndighetens kartläggningar visar att bedrägeribrottslighet av det här slaget är en lukrativ verksamhet för kriminella nätverk eftersom brotten genererar stora vinster och innebär låg risk för upptäckt och lagföring.

Enligt regeringen är det oacceptabelt att äldre och andra särskilt utsatta personer blir offer för bedragare som hänsynslöst utnyttjar dessa människors sårbarheter och tillit. Det är dessutom av yttersta vikt att motverka de kriminella nätverkens möjligheter att berika sig på det här sättet – både för att värna äldres trygghet och för att strypa den kriminella ekonomin. Regeringen arbetar brett för att minska denna typ av brottslighet.

Regeringen framhåller att ett viktigt led i arbetet också är att se över hur det straffrättsliga skyddet för äldre och andra särskilt utsatta personer kan stärkas i syfte att säkerställa att regelverket är effektivt och ändamålsenligt utformat.

Nya kvalifikationsgrunder införs

Regeringen föreslår att det i bestämmelserna om grovt bedrägeri (9 kap. 3 § brottsbalken) och grov olovlig befattning med betalningsverktyg (9 kap. 3 c § brottsbalken) ska läggas till en ny kvalifikationsgrund som innebär att det vid bedömningen av om brottet är grovt särskilt ska beaktas om gärningsmannen på ett hänsynslöst sätt har utnyttjat offrets skyddslösa eller utsatta ställning.

Regeringen föreslår även att det i bestämmelsen om grovt bedrägeri ska läggas till en kvalifikationsgrund som tar sikte på om gärningen har ingått i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt.

Genom att dessa straffskärpningsgrunder kommer till uttryck i lagtexten förstärks det straffrättsliga skyddet för äldre och andra särskilt utsatta. Straffnivåerna höjs genom att fler bedrägerier av det slaget rubriceras som grova, vilket på ett mer ändamålsenligt sätt återspeglar allvaret av den typen av brottslighet. Regeringen konstaterar att införandet av de nya kvalifikationsgrunderna också kan få betydelse för straffmätningen av bedrägeribrott. Särskilt i fall där ett brott innefattat även andra kvalificerande omständigheter,

exempelvis att gärningen avsett betydande värde. Om omständigheterna sammantagna inte kan anses ha beaktats tillräckligt vid gradindelningen ska de också beaktas som försvårande vid straffmätningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Enligt regeringen behövs det inte några särskilda övergångsbestämmelser.

Konsekvenser av förslagen

Ekonomiska konsekvenser

Enligt regeringens bedömning kommer förslagen att leda till kostnadsökningar för främst Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Sveriges Domstolar. Förslagen kommer också att påverka statens kostnader för offentliga försvarare och andra rättsliga biträden. Samtliga dessa kostnader är dock finansierade med ökade anslag i enlighet med budgetpropositionen för 2025.

Regeringen bedömer vidare att förslagen kommer att leda till vissa kostnadsökningar för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten, framför allt med anledning av ökade och mer omfattande utredningar och informationsinsatser. Dessa kostnader bedöms dock rymmas inom berörda myndigheters befintliga ekonomiska ramar.

Övriga konsekvenser

En grundtanke bakom att kriminalisera ett visst beteende är att kriminaliseringen ska påverka människor på ett sådant sätt att de inte begår brott, dvs. att den ska ha en allmänpreventiv verkan. Regeringen konstaterar att förslagen om köp av sexuell handling och koppleri innebär att handlingar som tidigare inte varit kriminaliserade kommer att utgöra brott. Detta ger en tydlig signal om att samhället ser allvarligt på köp av sexuella handlingar som utförs på distans. Regeringen bedömer vidare att förslagen om våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, straffskärpningsgrunden för brott med hatbrottsmotiv avseende kön samt grovt bedrägeri och grov olovlig befattningsmed betalningsverktyg kommer att bidra till att stärka det straffrättsliga skyddet för framför allt barn, kvinnor och andra särskilt sårbara eller utsatta personer.

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om brott mot äldre (bet. 2021/22:JuU26, rskr. 2021/22:293). Av tillkännagivandet följer att det bör utredas om brott som begås mot äldre ska straffas hårdare än i dag och om ökad information kan förebygga och minimera dessa brott. I propositionen redovisar regeringen följande åtgärder (s. 51):

Den 7 april 2022 gav regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att genomföra en informationskampanj till allmänhet och företag om informations- och cybersäkerhet (Ju2022/01292). Syftet med kampanjen var att öka medvetenheten och kunskapen om informations- och cybersäkerhet samt förstärka förmågan att skydda sig mot brott. MSB överlämnade en skriftlig redovisning av uppdraget i december 2022. Därutöver arbetar Polismyndighetens nationella bedrägericentrum i brottsförebyggande syfte återkommande med informationsinsatser om bedrägerier. Insatserna görs för att öka kunskapen och medvetenheten, inte minst hos äldre personer, om hur man skyddar sig mot brott och manipulation samt motverka känslan av skam som ofta finns hos dem som blivit utsatta. Exempelvis har nationellt bedrägericentrum i samarbete med pensionärsföreningar och Brottsofferjouren utformat ett utbildningsmaterial, *Försök inte lura mig*, som särskilt riktar sig till äldre. Information har även förmedlats via kanaler såsom tv, radio och tidningar nationellt och lokalt, sociala medier och annonsplatser på nätet samt postutskick. Även från näringslivets sida har det genomförts informationsinsatser, t.ex. Sveriges bankers gemensamma initiativ *Svårlurad*.

Genom dessa åtgärder tillsammans med de lagändringar som föreslås anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Riksdagen har även tillkännaggett det som utskottet anfört om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer (bet. 2019/20:JuU29, rskr. 2019/20:233). Genom de lagändringar som föreslås i propositionen anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett. Tillkännagivandet är därmed enligt regeringen slutbehandlat.

Motionerna

Regeringens lagförslag

I kommittémotion 2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1 föreslår motionärerna att riksdagen ska anta regeringens förslag till ändring i brottsbalken med den ändringen att formuleringen ”i huvudsakligt syfte” i 6 kap. 11 § brottsbalken ska ersättas med ”i syfte”.

I partimotion 2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att låta sexköpslagen omfatta även livesända köp av sexuella tjänster där konsumenten kan påverka innehållet.

I kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 71 föreslås att en särskild straffskärpningsgrund ska införas för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor. I kommittémotion 2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 45 i denna del anförs att kön bör läggas till som straffskärpningsgrund vid hatbrott. Liknande förslag finns även i kommittémotionerna 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1 och 2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 40 samt i motion 2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 1.

I motion 2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås att begreppet ”könsöverskridande identitet eller uttryck” i brottsbalkens 29 kap. 2 § 7 ska ersättas med ”könsidentitet och könsuttryck”.

Köp av sexuell tjänst

I motion 2024/25:2340 av Ida Ekeröth Clausson och Karin Sundin (båda S) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att det bör utredas om sexuell posering framför en webbkamera mot ersättning kan omfattas av sexköpslagen.

I partimotion 2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 begärs att brottet köp av sexuell tjänst i stället ska benämnas utnyttjande av person genom köp av sexuell handling.

Barnpornografibrott

I kommittémotion 2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ändra brottsbeteckningen för barnpornografibrott respektive grovt barnpornografibrott till sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild. Ett liknande förslag finns även i motion 2024/25:2614 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 8.

I kommittémotion 2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen i fråga om barnpornografibrottets brottsbeteckning efter avslutade EU-förhandlingar.

Information om lagändringar i brottsbalkens straffskärpningsregel

I motion 2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås att Jämställdhetsmyndigheten ska få i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om lagändringarna i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken.

I kommittémotion 2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 41 efterfrågas att Jämställdhetsmyndigheten ska få i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om lagändringen i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken om att lägga till kön.

Uppföljning och utvärdering m.m.

I kommittémotion 2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 föreslås att regeringen ska göra en uppföljande utvärdering för att säkerställa att de lagändringar som rör våldtäkt mot barn och sexuella övergrepp mot barn har fått avsedd effekt. Enligt motionärerna bör en sådan utvärdering göras 2027, dvs. drygt ett och ett halvt år efter det att lagstiftningen har trätt i kraft.

I kommittémotion 2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 anger motionärerna att det finns ett behov av en uppföljande utvärdering för att säkerställa att lagändringarna som rör våldtäkt mot barn och sexuella övergrepp mot barn har fått avsedd effekt.

Gudrun Nordborg m.fl. (V) begär i kommittémotion 2024/25:3390 att regeringen ska ta initiativ till en utvärdering av om skyddet för barn mot att utnyttjas av köpare av sexuella handlingar är tillräckligt starkt när lagändringarna varit i kraft i tre år.

I kommittémotion 2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2 anføres att det är viktigt att den nu aktuella straffrättsliga lagstiftningen får avsedd effekt och att regeringen bör följa utvecklingen noga.

Arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, sexuella övergrepp och våld

I kommittémotion 2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska fortsätta att prioritera arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, sexuella övergrepp och våld.

Rättsväsendets resurser

I kommittémotion 2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 3 anføres att rättsväsendets resurser ska användas på ett rationellt och välmotiverat sätt för att inte riskera att arbetet mot det grova våldet och den organiserade brottsligheten och skyddet av utsatta människor blir försvagat.

Utskottets ställningstagande

I propositionen lämnar regeringen förslag till ändringar i brottsbalken. Utskottet välkomnar regeringens förslag som syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv. Som framgår ovan har riksdagen också riktat tillkännagivanden till regeringen som rör brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer.

När det gäller förslaget om att det straffbara området för brottet köp av sexuell handling ska utvidgas till att även omfatta sexuella handlingar som utförs på distans vill utskottet anför följande. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att rekvisitet ”i huvudsakligt syfte” möjliggör en nyanserad bedömning av handlingens syfte i det enskilda fallet och därmed åstadkommer en lämplig avgränsning av det straffbara området.

Sammantaget ställer sig utskottet bakom de föreslagna lagändringarna i brottsbalken och tillstyrker därför propositionen. Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:3391 (S) yrkande 1.

Genom de föreslagna lagändringarna anser utskottet vidare att motionerna 2024/25:1903 (V) yrkande 15, 2024/25:2618 (MP) yrkande 40, 2024/25:2620 (MP) yrkandena 1 och 2, 2024/25:3111 (S) yrkande 71, 2024/25:3157 (C) yrkande 1 och 2024/25:3164 (C) yrkande 45 i denna del får anses vara i huvudsak tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som ansluter till lagförslagen.

Mot bakgrund av att utskottet ställt sig bakom regeringens förslag saknas det anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2024/25:1903 (V) yrkande 12 om att brottet köp av sexuell

tjänst i stället ska benämnas utnyttjande av person genom köp av sexuell handling. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motion 2024/25:2340 (S) yrkande 4 om att det ska utredas huruvida sexuell posering framför webbkamera mot ersättning kan omfattas av sexköpslagen. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandet.

När det sedan gäller förslagen i motionerna 2024/25:2614 (MP) yrkande 8 och 2024/25:3396 (MP) yrkande 2 om att ändra brottsbeteckningen för barnpornografibrott respektive grovt barnpornografibrott vill utskottet anföra följande. I propositionen bedömer regeringen att brottsbeteckningen för barnpornografibrott respektive grovt barnpornografibrott inte bör ändras för närvarande. Regeringen anger dock att den avser att återkomma i frågan om att ändra brottsbeteckningen på och placeringen av barnpornografibrottet efter det att EU-förhandlingarna avslutats. Utskottet ser därför inte skäl att nu ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena som avstyrks. Utskottet ser vidare inte något behov av ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar i motion 2024/25:3391 (S) yrkande 3 om att regeringen bör återkomma i fråga om barnpornografibrottets brottsbeteckning efter det att EU-förhandlingarna har avslutats. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Regeringens förslag innebär bl.a. att kön läggs till i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid brott som begås med hatbrottsmotiv och att begreppet ”könsöverskridande identitet eller uttryck” i samma bestämmelse ersätts med ”könsidentitet eller könsuttryck”. Enligt utskottet har det inte framkommit någon omständighet som ger anledning för riksdagen att ta något sådant initiativ som motionärerna efterfrågar i motionerna 2024/25:2618 (MP) yrkande 41 och 2024/25:2620 (MP) yrkande 3 om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om dessa lagändringar. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

När det sedan gäller frågan om en uppföljning och utvärdering av hela eller delar av den föreslagna lagstiftningen anser utskottet visserligen att det är viktigt att följa tillämpningen av de nya bestämmelserna så att de får avsedd effekt. Utskottet ser dock inte något behov av några sådana tillkännagivanden om uppföljning eller utvärdering m.m. som föreslås i motionerna 2024/25:3390 (V), 2024/25:3391 (S) yrkande 2, 2024/25:3393 (SD) yrkande 2 och 2024/25:3396 (MP) yrkande 1. Motionsyrkandena avstyrks därför.

I motion 2024/25:3393 (SD) yrkande 1 anges att regeringen ska fortsätta att prioritera arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, sexuella övergrepp och våld. Utskottet instämmer i att dessa frågor är viktiga men anser dock att det saknas anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Det har enligt utskottet inte heller framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om rättsväsendets resurser som föreslås i motion 2024/25:3393 (SD) yrkande 3. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Avslutningsvis har utskottet inte något att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att uttrycket ”i huvudsakligt syfte” i 6 kap. 11 § första stycket ska bytas ut mot ”i syfte”.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,
bifaller delvis proposition 2024/25:124 och avslår motionerna

2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15,
2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 40,
2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 71,
2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1 och
2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 45.1.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att brottet köp av sexuell tjänst i stället ska benämnas köp av sexuell handling och att det straffbara området för det brottet samt för koppleri ska utvidgas till att även omfatta handlingar på distans, dvs. utan fysisk kontakt. Vi ser detta som en i grunden naturlig utvidgning av straffbestämmelsen i takt med att hela vårt samhälle blir mer digitalt. Att modernisera straffbestämmelsen är nödvändigt, både för att ge brottsbekämpande myndigheter rätt verktyg och för att fortsätta att markera samhällets syn på köp av sex som en i grunden klandervärd handling. Att lagtekniskt utforma en sådan straffrättslig utvidgning är samtidigt inte enkelt.

I propositionen föreslår regeringen att straffansvaret ska avse den som förmår en person att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling och att det huvudsakliga syftet ska vara att gärningsmannen ska delta i eller förevisa handlingen. I grunden anser vi att det är en principiellt klok avgränsning. Även om utsattheten för de som utnyttjas sexuellt i pornografiska syften behöver synliggöras och skyddet bör stärkas, ska det inte vara straffbart att via betaltjänster eller annonsfinansierade sidor titta på pornografiskt material framtaget för en ospecificerad krets tittare. Gränsdragningen blir dock konstlad när det kommer till prenumerationstjänster där man ”följer” konton där sexuella handlingar utförs live, endast för de som tittar. Även i dessa fall

måste de betalande prenumeranterna anses vara de som förmår någon att utföra handlingarna. Vi anser att denna typ av livesända sexuella handlingar, som t.ex. tillhandahålls och administreras av Onlyfans, bör falla inom det straffbara området. För att säkerställa att även dessa tjänster omfattas föreslår vi, i linje med vad också vissa remissinsatser anfört, att formuleringen ”i huvudsakligt syfte” ska ersättas med ”i syfte”.

Vi anser därför att riksdagen ska anta regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att uttrycket ”i huvudsakligt syfte” i 6 kap. 11 § första stycket ska bytas ut mot ”i syfte”.

2. Köp av sexuell tjänst, punkt 2 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och
avslår motion

2024/25:2340 av Ida Ekeröth Claussön och Karin Sundin (båda S) yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att brottsbeteckningen köp av sexuell tjänst ska ändras till köp av sexuell handling. Jag anser att begreppet ”utnyttjande genom köp av sexuell handling” på ett bättre sätt visar att en person i prostitution befinner sig i ett underläge och blir exploaterad av köparen. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att brottet i stället benämns utnyttjande av person genom köp av sexuell handling.

3. Barnpornografibrott, punkt 3 (S)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:2614 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 8 och

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Ett stort antal remissinstanser har anfört att det finns tillräckliga skäl att ändra brottsbeteckningen barnpornografibrott. I propositionen anger regeringen att den har för avsikt att återkomma i frågan efter att EU-förhandlingarna avslutats. Vi välkomnar att regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan. Enligt vår mening finns det dock anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen för att säkerställa att så sker.

4. Barnpornografibrott, punkt 3 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2614 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 8 och

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 2 och

avslår motion

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag delar inte regeringens bedömning om att inte ändra brottsbeteckningen för barnpornografibrott respektive grovt barnpornografibrott. I betänkandet SOU 2023:80 gjordes bedömningen att det inte fanns tillräckliga skäl för att ändra brottsbeteckningen. Utredningen lämnade dock ett alternativt förslag som innebär att brotten benämns sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild. Det alternativa förslaget är vidare utformat så att beskrivningen av brottet ändras och att vissa följdändringar föreslås. Förslaget har fått stort stöd av de organisationer som länge drivit en förändring av begreppet, och vi delar deras uppfattning. Jag uppmanar därför regeringen att gå vidare med utredningens alternativa förslag.

5. Information om lagändringarna i brottsbalkens straffskärpningsregel, punkt 4 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 41 och

2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringens förslag innebär att kön läggs till i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid brott som begås med hatbrottsmotiv och att begreppet ”könsöverskridande identitet eller uttryck” i samma bestämmelse ersätts med ”könsidentitet eller könsuttryck”. Jag anser att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram ett grundligt informationsmaterial om dessa lagändringar till rättsväsendets olika delar för att öka förståelsen av hur dessa hatbrott kan komma till uttryck.

6. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (S)

av Teresa Carvalho (S), Heléne Björklund (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 och

bifaller delvis motionerna

2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V),

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att straffansvaret för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn ska utvidgas till att även omfatta gärningar där gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att ett barn har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet på grund av t.ex. psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk eller gärningsmannens auktoritet. Förslaget grundar sig på de iakttagelser som utredningen gjorde av straffvärda fall med tydlig prägel av utnyttjande av barn som inte omfattas av dagens reglering av våldtäkt eller våldtäkt mot barn. De nu aktuella lagändringarna syftar till att täppa till dessa luckor i lagstiftningen. Vi delar utredningens bedömning av behovet av den föreslagna utvidgningen av straffbestämmelserna. För att säkerställa att lagändringarna i fråga om våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn verkligen får avsedd effekt anser vi dock att en uppföljande utvärdering bör genomföras. Vi uppmanar därför regeringen att göra en sådan utvärdering 2027, drygt ett och ett halvt år efter att lagstiftningen har trätt i kraft.

7. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (SD)

av Pontus Andersson Garpvall (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2 och

bifaller delvis motionerna

2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V),

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att säkerställa att de föreslagna lagändringarna får avsedd effekt. Det har påpekats att en företeelse som kriminaliseras ändå kan fortsätta i mindre skala i det fördolda där utsattheten kan vara större, upptäcktsrisken mindre och förutsättningarna att utreda brott sämre. Vi anser därför att regeringen bör följa utvecklingen noga och göra vad som går för att motverka sådana tendenser.

8. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) och

bifaller delvis motionerna

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Det är mycket positivt att regeringen nu föreslår att det straffbara området för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn ska utvidgas till att även omfatta gärningar där gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att ett barn under 18 år på grund av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk, gärningsmannens auktoritet eller annars med hänsyn till omständigheterna har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet. Min förhoppning är att ändringen ska leda till att fler män som utnyttjar barn för sexköp får kännbara straff och att fler män avskräcks från att ta kontakt med barn under 18 år i syfte att köpa sex.

Jag anser dock att handlingen att ge ett barn i åldern 15–17 år ersättning i utbyte mot sexuella handlingar i sig innebär ett utnyttjande av barnet och av att barnet befinner sig i en beroendesituation. Jag ser de nu aktuella lagändringarna som en bra början men anser att de behöver utvärderas, förslagsvis efter att ha varit i kraft i tre år. Detta bör göras för att klargöra om skyddet för barn mot sexköpare är tillräckligt starkt eller om ytterligare skärpningar krävs. Regeringen bör därför ta initiativ till en sådan utvärdering när lagändringarna varit i kraft i tre år.

9. Uppföljning och utvärdering m.m., punkt 5 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 och
bifaller delvis motionerna
2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V),
2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 och
2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag välkomnar regeringens förslag om att den som genomför ett samlag eller en annan sexuell handling med ett barn under 18 år och som otillbörligt utnyttjar att barnet – exempelvis på grund av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller gärningsmannens auktoritet – har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet ska kunna dömas för våldtäkt mot barn eller sexuellt övergrepp mot barn. Det är samtidigt av stor vikt att dessa lagändringar följs upp och utvärderas för att säkerställa att de får avsedd effekt. Vid en utvärdering bör det särskilt granskas hur de nya bestämmelserna tillämpas i praktiken och vilket genomslag de får för rättssäkerheten och skyddet av barn och unga. Det är också viktigt att analysera om rättsväsendet ges tillräckliga verktyg och kompetens för att identifiera situationer där barns särskilda utsatthet utnyttjats på det sätt som lagstiftningen avser att fånga upp. Det finns en risk att lagändringarna, trots sina goda intentioner, inte får fullt genomslag om inte domstolar och rättstillämpande myndigheter har ett gemensamt tolkningsunderlag och vägledning för hur bedömningen ska göras i dessa komplexa fall. Den ståndpunkten lyfts även av vissa remissinstanser. Jag har förståelse för de synpunkter som dessa remissinstanser uttrycker och skulle därför vilja se en systematisk utvärdering som kan bidra till att lagstiftningen får genomslag och som i förlängningen leder till ett stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp. Vad jag nu har anfört bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

10. Arbetet mot den grova brottsligheten, sexuella övergrepp och våld, punkt 6 (SD)

av Pontus Andersson Garpvall (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen flera lagändringar som syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och funktionsnedsatta och brott med kön som hatbrottsmotiv. Vi välkomnar det som kompletterar Tidöavtalet i fråga om att ytterligare stärka det straffrättsliga skyddet för vissa utsatta grupper.

Genom förslagen kommer fler fall av sexuellt utnyttjande av barn att omfattas av lagstiftningen. Detta är en konkret och betydelsefull förändring som kan väntas få betydelse för de som drabbas av övergrepp. Förslagen om att införa nya kvalifikationsgrunder för bedrägeribrotten kommer att skärpa straffen för de som försöker sko sig på äldre eller människor med funktionsnedsättning och för de som ägnar sig åt systematiskt eller organiserat bedrägeri. Vi välkomnar dessa lagändringar som ligger i linje med Sverigedemokraternas syn på att de mest utsatta ska värnas och gängen bekämpas. Kopplingen mellan sexindustrin, utnyttjandet av utsatta människor och den organiserade brottsligheten är välkänd. Den grova organiserade brottsligheten behöver bekämpas på bred front. Vi anser därför att regeringen bör fortsätta att prioritera arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, sexuella övergrepp och våld.

11. Rättsväsendets resurser, punkt 7 (SD)

av Pontus Andersson Garpvall (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Den grova brottsligheten har i årtal tillåtit breda ut sig i vårt land. Enligt vår mening har tidigare regeringar inte gett rättsväsendet de resurser som behövs för att hålla jämna steg med det ökade våldet. När nu Sverigedemokraterna och regeringen tillsammans genomför ett program som trycker tillbaka brottsligheten sätter det stor press på det befintliga rättsväsendet. Polisen, åklagare och kriminalvården är några av de aktörer som tvingas att prioritera hårt. Därför är det också angeläget att regeringen – i det fortsatta arbetet med att genomföra de nu aktuella lagändringarna – säkerställer att rättsväsendets resurser används på ett rationellt och välmotiverat sätt. Detta krävs för att inte

riskera att arbetet mot det grova våldet och den organiserade brottsligheten samt skyddet av utsatta människor blir försvagat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:124 Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Följdmotionerna

2024/25:3390 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utvärdering av om skyddet för barn mot att utnyttjas av köpare av sexuella handlingar är tillräckligt starkt när lagändringarna varit i kraft i tre år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3391 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

1. Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i brottsbalken med den skillnaden att 6 kap. 11 § ändras så att formuleringen ”i huvudsakligt syfte” ersätts med ”i syfte”.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en uppföljande utvärdering för att säkerställa att de lagändringar som rör våldtäkt mot barn och sexuella övergrepp mot barn får avsedd effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen i fråga om barnpornografibrottets brottsrubricering efter avslutade EU-förhandlingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3393 av Henrik Vinge m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska fortsätta att prioritera arbetet mot den grova organiserade brottsligheten, sexuella övergrepp och våld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att den nu aktuella straffrättsliga lagstiftningen får avsedd effekt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendets resurser ska användas på ett rationellt och välmotiverat sätt för att inte riskera att arbetet mot det grova våldet och den

organiserade brottsligheten och skyddet av utsatta människor blir försvagat och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3396 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en uppföljande utvärdering för att säkerställa att lagändringarna som rör våldtäkt mot barn och sexuella övergrepp mot barn får avsedd effekt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsrubriceringen barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott till sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1903 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att ändra ”köp av sexuell tjänst” i 6 kap. 11 § BrB till ”utnyttjande av person genom köp av sexuell handling” och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att sexköpslagen ska omfatta även livesända köp av sexuella tjänster där konsumenten kan påverka innehållet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2340 av Ida Ekeröth Clausson och Karin Sundin (båda S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det utreds huruvida sexuell posering framför webbkamera mot ersättning kan omfattas av sexköpslagen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2614 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsrubriceringarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott till sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild med nödvändiga följdändringar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga till kön som grund för straffskärpning i brottsbalkens 29 kap. 2 § 7 och tillkännager detta för regeringen.

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial gällande förändringen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2620 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga till kön som grund för straffskärpning i brottsbalkens 29 kap. 2 § 7 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra ”könsöverskridande identitet eller uttryck” till ”könsidentitet och könsuttryck” som grund för straffskärpning i brottsbalkens 29 kap. 2 § 7 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial gällande förändringen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kön som straffskärpningsgrund och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

- 45.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kön och funktionsnedsättning bör läggas till som straffskärpningsgrunder vid hatbrott och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att kön bör läggas till som straffskärpningsgrund vid hatbrott.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4, 6, 9, 11, 12 och 15 §§, 9 kap. 3 och 3 c §§ samt 29 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.**4 §¹**

Den som, med ett barn under femton år, genomför ett vaginalt, analt eller oralt samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för *våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst tre och högst sex år. Detsamma gäller den som på ett otillbörligt sätt förmår barnet att företa eller tåla en sådan handling.

Första stycket gäller även den som begår en gärning som avses där mot ett barn som fyllt femton men inte arton år *och* som är avkomling till gärningsmannen *eller* står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen ska svara på grund av en myndighets beslut.

Första stycket gäller även den som begår en gärning som avses där

1. mot ett barn som fyllt femton men inte arton år

a) som är avkomling till gärningsmannen,

b) som står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller

c) för vars vård eller tillsyn gärningsmannen ska svara på grund av en myndighets beslut, *eller*

2. om gärningsmannen, i annat fall än som avses i 1, otillbörligt utnyttjar att ett barn under arton år på grund av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk, gärningsmannens auktoritet eller annars med hänsyn till omständigheterna har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är grovt, döms för *grov våldtäkt mot barn* till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

¹ Senaste lydelse 2022:1043.

6 §²

Den som, med ett barn under femton år eller med ett barn *som fyllt femton men inte arton år och som gärningsmannen står i ett sådant förhållande till* som avses i 4 § andra stycket, genomför en annan sexuell handling än som avses i 4 och 5 §§, döms för sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i lägst sex månader och högst två år. Detsamma gäller den som på ett otillbörligt sätt förmår barnet att företa eller tåla en sådan handling.

Om brottet är mindre grovt, döms till fängelse i högst ett år.

Om brottet är grovt, döms för *grovt sexuellt övergrepp mot barn* till fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen är närstående till barnet eller i övrigt utnyttjat sin ställning eller missbrukat ett särskilt förtroende eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om brottet med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet.

9 §³

Den som, *i annat fall än som avses förut i detta kapitel*, förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Om brottet är mindre grovt, döms till fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

11 §⁴

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, *skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse* mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till fängelse i högst ett år.

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, *förmår en person att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling i huvudsakligt syfte att delta i eller förevisas handlingen*, döms för köp av sexuell handling till fängelse i högst ett år.

² Senaste lydelse 2022:1043.

³ Senaste lydelse 2022:1043.

⁴ Senaste lydelse 2022:1043.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

12 §⁵

Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person *har tillfälliga sexuella förbindelser* mot ersättning, döms för *koppleri* till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för *tillfälliga sexuella förbindelser* mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, ska han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för *grovt koppleri* till fängelse i lägst två och högst tio år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.

Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person *förmås att* mot ersättning *företa eller tåla sexuella handlingar, på det sätt som avses i 9 eller 11 §*, döms för *koppleri* till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för sexuella *handlingar* mot ersättning, *på det sätt som avses i 9 eller 11 §*, och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, ska han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

15 §⁶

För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri döms det till ansvar enligt 23 kap.

Detsamma gäller för förberedelse till koppleri samt för förberedelse och stämpling till och underlåtenhet att avslöja eller förhindra våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri.

För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, köp av sexuell handling, koppleri och grovt koppleri döms det till ansvar enligt 23 kap.

⁵ Senaste lydelse 2018:601.

⁶ Senaste lydelse 2019:806.

9 kap.**3 §⁷**

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, döms för *grovt bedrägeri* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har missbrukat allmänt förtroende eller använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. eller vilseledande bokföring *eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art*, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. gärningsmannen har missbrukat allmänt förtroende eller använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. eller vilseledande bokföring,

2. gärningsmannen på ett hänsynslöst sätt har utnyttjat offrets skyddslösa eller utsatta ställning,

3. gärningen har avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada,

4. gärningen har ingått i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt, eller

5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

3 c §⁸

Den som

1. olovligen införskaffar ett betalningsverktyg,

2. för bedräglig användning förvanskar ett betalningsverktyg eller framställer ett falskt betalningsverktyg, eller

3. använder ett olovligen införskaffat eller förvanskat eller falskt betalningsverktyg eller på annat sätt tar befattning med ett sådant betalningsverktyg

döms för *olovlig befattning med betalningsverktyg* till böter eller fängelse i högst två år.

Med betalningsverktyg avses skyddade verktyg, handlingar eller uppgifter som ger möjlighet att överföra pengar eller ett penningvärde.

Om ett brott som avses i första stycket är grovt, döms för grovt olovlig befattning med betalningsverktyg till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om *gärningen*

1. har avsett betydande värde eller kunnat medföra synnerligen kännbar skada,

Om ett brott som avses i första stycket är grovt, döms för grovt olovlig befattning med betalningsverktyg till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. gärningsmannen på ett hänsynslöst sätt har utnyttjat offrets skyddslösa eller utsatta ställning,

⁷ Senaste lydelse 2017:442.

⁸ Senaste lydelse 2021:322.

2. har ingått i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt, eller

3. annars har varit av särskilt farlig art.

2. *gärningen* har avsett betydande värde eller kunnat medföra synnerligen kännbar skada,

3. *gärningen* har ingått i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt, eller

4. *gärningen* annars har varit av särskilt farlig art.

Det ska inte dömas till ansvar enligt denna paragraf om gärningen är belagd med samma eller strängare straff enligt någon annan bestämmelse i denna balk.

29 kap.

2 §⁹

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska det, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarligare följder än det faktiskt fått,

2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,

3. om den tilltalade utnyttjat ett numerärt överläge eller annars utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig,

4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,

5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,

6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering,

7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, *könsöverskridande identitet* eller *uttryck* eller annan liknande omständighet,

7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, *kön*, *könsidentitet* eller *könsuttryck* eller annan liknande omständighet,

8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person,

9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet,

10. om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder, eller

11. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

⁹ Senaste lydelse 2023:494.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.